

ANAGRAMMI TA' KITTIEBA

Ta' NIKOL BIANCARDI

L-użu ta' l-anagramma flok il-veru isem ta' l-awtur ta' kitba jew pubblikazzjoni huwa qadim hafna. L-anagramma hija kelma Grieka li t'fisser *Ana*: Lura, u *gramma*: Ittra (ta' l-Alfabet). L-anagramma hija dik l-ghamla ta' frazi li tinqara mit-*tmiem* għall-*bidu*, jew billi tħawwad l-ittri u minnhom toħroġ kelma jew isem ieħor. Inghidu aħna bħal din li bhalkieku qalha Napul'un qabel ġie eżiljat:— *Abel was I ere I saw Elba*, li meta tinqara mit-*tm'em* għall-*bidu* tibqa' l-istess. Napuljun bħal'ikieku jrid ifisser li: *Kont bniedem ta' Mla qabel ma rajt il-Gżira ta' Elba*.

Meta tinqara bil-maqlub, il-Belt Eterna ssir *imħabba*: *Roma — Amor*. U mill-kelma żwieġ (bl-Ingliż), meta tħawwad l-ittri toħroġ ukoll frazi li t'fisser *imħabba*: *Matrimony: Into my arm*, (fi drieghi jew fi ħdani).

Bejn erbghin u tletin sena ilu kien hawn xejra fost il-kittieba Maltin, u iżjed fost il-gurnalisti, li wiehed jahbi ismu taht anagramma, jiġifieri jibni ismu u konjumu b'ittri ta' isem u kunjom ieħor. Din ma kenitx ihaġa ġdida fid-dinja letterarja. Bħala xempju ta' dan li qegħdin niktbu rridu nsemmu lil *Arrigo Boito*, il-famuż mużiċista u poeta Taljan, li f'xi libretti tiegħu jidher bħala *Tobia Gorrio*. Meta wiehed ihawwad dawn il-ħdax-il-littra malajr isib kif dan is-Senatur Taljan ħadem l-anagramma ta' ismu.

Minn barra li niseġ il-kliem u l-mużika ta' opri kbar bħal "Mefistofele" u n-"Nerone", Arrigo Boito kiteb il-libretti famużi ta' l-"Otello" u l-"Falstaff" li ġew immużikati minn Ġuzeppi Verdi b'sengħa li għaġġbet lid-dinja billi dan l-awtur kien qorob it-80 sena.

Biex nuru kemm kienet iħadet id-drawwa ta' l-anagrammi fost il-kittieba Maltin, l-aktar fil-gurnali ta' xi 40 u 30 sena ilu, hawn taht se nuru *bl-ortografija l-qadima* x'uhud minn dawk li għadna niftakru:

<i>Anagramma</i>	<i>Isem Veru</i>
Aurelio German	Guliermu Arena
Giomu C. Sant	Gino Muscat (-Azzopardi)
Ros. Catania	C. Satariano
Guido Salerno	Giuse Orlando
Dan. Bianco-Licari	Nicola Biancardi
Tommaso Lupa	Paolo Sammut
Car. Salinos	Lino Cassar
Don Castro Mula	Muscat-Orlando (jiġifieri Gino Muscat-Azzopardi u Giuse Orlando)

Dawk li għandhom iżjed minn 40 sena jiftakru lil Guliermu Arena (Aurelio German) bħala l-Editur tal-“**Hmar**”, folju ċajtjer li f’dawk iż-żminijiet kien moqri mill-poplu kollu. Fl-ewwel faċċati ta’ dan il-folju jidhru hafna poezijiet ta’ Arena li kien jikteb b’mod faċli hafna. Lil Ġino Muscat-Azzopardi (Giomu C. Sant) il-qarrejja ta’ din ir-rivista jafuh m’hux biss bħala kittieb u ġurnalista, iżda wkoll b’iben il-Kavalier Ġużè Muscat-Azzopardi, l-ewwel President tal-Għaqda tal-Kittieba.

Ros. Catania (C. Satariano, magħruf bħala Karlu) kien l-id il-leminja ta’ Arena u meta l-“**Hmar**” ġie iċċensurat u sar “**Tl-Hmara**”, it-tmexxija waqgħet f’idejha. Kien ukoll l-Editur tal-folju umoristiku “**Dr. Brombos**”. Lil Paolo Sammut (Tommaso Lupa) insibuh l-iżjed bħala kittieb ta’ xogħlijiet għall-palk. Lino Cassar (Car. Salinos) huwa kittieb tal-lum u nsibuh bħala Editur tal-folju “**Ix-Xewka**” li beda jixxandar sewwa sew xhur ilu.

Anagramma li rnexxiet bla tqanzih kienet dik ta’ Ġużè (Giuse) Orlando (Guido Salerno) li tiegħu qrajna r-rumanz “**L-Ibleh**” u “**25 Tqabbila**”. Ġino Muscat-Azzopardi u Ġużè Orlando kienu jiktbu taħt anagramma waħda (Don Castro Mula) poezijiet aktarx reliġjużi.

Dnub li fl-antoloġiji li s’issa ħarġu ma nsibu xejn ta’ dawn il-kittieba, jew ta’ wħud minnhom; tassew li wieħed irid ix-xogħol biex isib poezijiet tajbin tagħhom, imma, fuq kollox, il-hidma ta’ kompilatur ta’ antoloġija hija sewwa sew din: tiftix fil-biblijoteki u mis-toqsijiet.